

PROBLEMELE DEREGLĂRILOR COGNITIVE LA POPULAȚIA VÂRSTNICĂ

Tudor Grejdean, dr. hab. șt. med., prof. univ.

Victoria Voloceai, dr. în șt. med., asist. univ.

Raisa Puia, dr. în șt. fizico-matimatică, conf. univ.

Catedra de Medicină Socială și Management

”Nicolae Testemițanu”, Universitatea de Stat de Medicină și

Farmacie ”Nicolae Testemițanu”, Chișinău, R. Moldova

fiodor.grejdean@usmf.md

PROBLEMS OF COGNITIVE DEREGLATIONS AT THE VARTNIC POPULATION

Cognitive impairment is a major problem in complex geriatric assessment. Based on the geriatric assessment of 100 elderly people from urban and rural areas, aged between 65 and 95 years, from different localities in the Republic of Moldova, most of them being patients from the Geriatrics Department of the Clinical Hospital of the Ministry of Health. The patients were evaluated according to the level of cognitive impairment. From the general population, the female sex predominates, living in rural areas, over 75 years old, having an average level of education and working as workers. In elderly patients, the presence of relatives suffering from nervous disorders predominates, which denotes the hereditary etiology, and the risk factors: alcohol, nicotine, trauma, mental overwork. Alzheimer is often associated with other pathologies, causing the syndrome of polypathologies. The progressive loss of short-term memory was identified as an early symptom, as well as a later symptom - the irreversible loss of long-term memory, with association with other cognitive disorders (aphazo-apraxo-agnosic).

Introducere. Conform ultimelor date statistice prevalența globală a demenței, de orice tip, este de aproximativ 25 milioane, cu 4,6 milioane de cazuri noi anual. Numărul persoanelor afectate de această patologie ar putea atinge cifra de 81,1 milioane în 2040. Majoritatea persoanelor ce ajung să fie diagnosticate cu această patologie sunt înregistrate în țările dezvoltate [5]. De altfel, 60-70% dintre aceștia suferă de maladia Alzheimer [1, 2,3].

Când punem în scenă problema demenței, atunci nu vorbim doar de mecanismele apariției maladiei, patofiziologie sau tratament, dar trebuie de menționat și impactul socio-economical acestei epidemii contemporane [4]. Cheltuielile suplimentare asociate cu această patologie include costurile directe medicale, precum azilurile de bătrâni, directe non medicale, fiind asistența socială la domiciliu și cele indirecte, reprezentând pierderea capacității de muncă a persoanelor.

Speranța de viață a unui pacient cu un diagnostic clinic de demență este redusă semnificativ. Marcherii neurologici ai afectării reprezintă plăcile senile bogate în amiloid, depunerile neurofibrilare și degenerescenta neuronală[8].

Țesutul nervos este cel mai vulnerabil și odata distrus el nu se mai regenerează, din aceasta cauza este important să cunoștem măsurile de prevenire a influențelor vătămătoare din partea unor factori ca: comotii cerebrale, iradiere ionizanta, consum exagerat de somnifere, alcool, nicotina, afecțiuni intrauterine, afecțiuni grave ale sistemului nervos(mielita, poliomielifita, nevrita, neurosifilis), surmenaj psihic și neuroze. [6,7].

Demența este o boală care apare ca urmare a afectării creierului. Ea se caracterizată printr-un declin progresiv al funcțiilor mintale. Sunt afectate memoria, limbajul, intelectul, abilitățile sociale, reacțiile emoționale, modul de comportare. Pe măsura evoluției bolii se reduce posibilitatea persoanei de a realiza activitățile de fiecare zi. Demența este o boală destul de frecventă la persoanele în vârstă. Ea apare la 1 din 15 persoane de peste 65 de ani și la 1 din 4 persoane de peste 85 de ani.

Scopul lucrării. Studiarea parametrilor determinanți ai dereglărilor cognitive a populației vârstnice și elaborarea unui set de măsuri de prevenire a acestora.

Material si metode. Studiul a fost proiectat pentru a culege informații dintr-un eșantion format din 100 de persoane din mediul urban și rural, cu vârste cuprinse între 65 și 95 de ani, din diferite localități din Republica Moldova, majoritatea fiind pacienți din secția de Geriatrie a Spitalului Clinic al Ministerului Sănătății. Pentru efectuarea acestei lucrări au fost folosite următoarele materiale: 100 de chestionare pentru vârstnici, date din fișele de observație a pacienților chestionați, date statistice despre dereglările neurologice la nivel național, surse din literatura de specialitate referitor la tema dată. Studiul efectuat și-a propus să descrie tulburările cognitive a populației de peste 65 de ani, din aspect medico-social, factorii

de risc neurologici, metodele de profilaxie, terapie psihologica si sociala, ce ar contribui la îmbunătățirea calității vieții unui vârstnic suferind de demență.

Rezultate și discuții. În lucrarea noastră rezultatele generale corespund cu datele internaționale, ce determină o prevalență a dereglărilor cognitive de mai mult de cincizeci la sută la sexul feminin. La fel în cercetarea efectuată, este o pondere la persoanele de sex feminin și constituie 67% (67 pacienți), față de cea a persoanelor de sex masculin, 33% (33pacienti).In studiu dat demența predomină la persoanele de peste 70 de ani, constituind în total 72%, rezultate, ce sînt în concordanță cu datele din literatura, ce relateaza ca atrofia cerebrală este dependentă de procesul de îmbătrînire și odata cu înaintarea vârstei orice bătrîn e predispus sub acțiunea factorilor de risc sa devie dement. În cercetarea data, ponderea cea mai mare a revenit persoanelor cu vârsta de 70-79 ani (40%), urmată de persoanele vârstnice de peste 80 de ani (32%) și, respectiv, de cele de 65-69 de ani (28%). Din totalul persoanelor chestionate, majoritatea vârstnicilor își au domiciliul în mediul rural - 66%, celor domiciliați în mediul urban revenindu-le 34% din total. Conform literaturii pe plan mondial majoritatea vârstnicilor suferinzi de demență locuiesc în mediul rural, unde populația nu este supusă unui lucru psihic încordat. În rezultatul studiului putem confirma că, majoritatea pacienților demenți au un nivel de instruire mediu(42%) și domeniul de activitate ca muncitori (69%), iar cei intelectuali(31%). Ceea ce determină o stimulare cognitivă minima, reprezentând un factor determinant în degenerescența cerebrală. În studiul nostru am dovedit înca odata, potrivit datelor mondiale, ca demența rareori se prezintă ca patologie unică, ba din contra este asociata cu o frecvență de 80% cu alte maladii, ce agraveaza și mai mult starea vârstnicilor, formând sindromul de polipatologii. Asemenea se prezintă nivelul de afectare somatică generală la vârstnicii : un grad de afectare moderat (68%), ușor (20%) și sever (12%). Printre simptome se enumeră: greutatea în membre, spate, cap, cefalee , mialgii, pierdere de energie fatigabilitate. Iar conform etiologiei ereditare s-a demonstrat că 63% au confirmat prezența rudelor cu afecțiuni nervoase, iar 37% au negat prezența rudelor cu afecțiuni nervoase. Se constituie o pondere majorata la cei ce se dovedește o transmitere ereditară pe linia parinți, buneii, determinând o cauză primordială și mai frecvent întilnită în demențe confirmată atât la nivel național, cât și internațional. Ca simptom precoce a fost identificat pierderea progresiva a memoriei de scurtă durata, la fel și un simptom

mai tardiv-pierderea ireversibila a memoriei de lungă durată, cu asociere de tulburări cognitive(afazo-apraxo-agnozice). Iar într-un final pacienții au apreciat viața lor ca fiind una satisfacatoare. Nu au fost observate diferențe semnificative între rezultatele studiului efectuat și concluziile formulate în literatura de specialitate. Majoritatea vîrstnicilor suferinzi de demența sînt izolați și detașați de comunitate, ceea ce afectează și mai mult starea lor psiho-socială. Din persoanele în vîrstă de peste 65 de ani, 58% afirmă că sunt mulțumiți de viața trăită, cîte 15% se declară nemulțumiți și dezamăgiți, 6% sunt fericiți, și 5% sunt nefericiți sau au o altă variantă de răspuns 1%. Pacienții cu demență au nevoie de supraveghere și îngrijire permanentă din partea familiei sau a unui îngrijitor specializat, pentru a le ameliora și îmbunătăți cât de cât condițiile, modul de viață și a avea o batrînețe un pic mai frumoasă.

Concluzii.

1. Demența mai frecvent se întilnește la femei,cu domiciliu în mediul rural, cu vîrsta de peste 75 ani, iar conform stării sociale, la muncitori și nivel de instruire mediu.
2. La pacienții vîrstnici predomina prezența rudelor ce suferă de afecțiuni nervoase, ceea ce denota etiologia ereditara, iar factorii de risc: alcool, nicotina, traume, surmenaj psihic. Alzheimer deseori este asociată cu alte patologii, determinînd sindromul de polipatologii.
3. Ca simptom precoce a fost identificat pierderea progresiva a memoriei de scurta durata, la fel și un simptom mai tardiv-pierderea ireversibila a memoriei de lunga durată, cu asociere de tulburări cognitive(afazo-apraxo-agnozice).Iar intr-un final pacienții au apreciat viața lor ca fiind una satisfacatoare.
4. Profilaxia deregularilor cognitive,constă în organizarea unui regim rațional de viață în care se asigura o alternanță ritmică optimă între activitate, odihna și alimentație. Îmbinarea repausului absolut (somm) cu repausul parțial (plimbare, jocuri sportive, etc.) este cel mai bun mijloc de refacere a energiei și de prevenire a oboselii patologice a sistemului nervos.

Referințe bibliografice

1. Negară A., Blaja-Lisnic N., Maniuc O. Compendium de geriatrie. Chișinău, 2012, pp.123-189.

2. Gagauz O. Îmbătrânirea populației: probleme și perspective. În: Valorificarea rezultatelor științifice – baza dezvoltării a economiei naționale. Chișinău, 2004. pp.261-262.
3. P.B., Keady J., Cert H. Alzheimer’s Care Quarterly Harris. April/May/June. 2004. Volume 5, Issue 2, pp.111-122.
4. Popescu C.D. Îmbătrânirea creierului și a sistemului său arterial. Iași, 1997, pp.123-145.
5. Mereuță I., Ingrijirea vârstnicilor la domiciliu. Chișinău, 2001, pp.230-290.
6. Oprea N., Nacu A., Oprea V. Psihiatrie. Chișinău, 2007, pp.263-274.
7. Prelipceanu D. Psihiatria clinică. București, 2013, pp.699-733.
8. Tibs M., Kingsley J. Social Work and Dementia. 2001, pp.233-245.

SĂNĂTATEA MATERNĂ – UN DREPT UMAN GARANTAT DE STAT ȘI RISCURILE AFERENTE NERESPECTĂRII ACESTUIA: SINTEZĂ NARATIVĂ

Rodica Scutelnic, doctorand,
Catedra de medicină socială și management „Nicolae Testemițanu”,
Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”,
Chișinău, R.Moldova
rchimirciuc@yahoo.com

MATERNAL HEALTH – A HUMAN RIGHT GUARANTEED BY THE STATE AND THE RISKS ASSOCIATED WITH ITS FAILURE: A NARRATIVE SYNTHESIS

Evidence-based data suggests that most maternal deaths are preventable. A significant proportion of these deaths is not solely a biological occurrence; they result from the denial of women’s rights, including lack of freedom and respect. Accessibility and availability of quality family planning and abortion services are key determinants of maternal mortality in low-income countries. We conducted a narrative synthesis study analyzing publications from 1990 to 2021 concerning women’s reproductive rights and their impact on maternal mortality. The initial search returned 103 articles, from which 76 eligible papers were selected. The mere availability of medical services in states does not guarantee access by women if these